

(The National Interest, April 22, 2011)

Савезничка војна интервенција у Либији, можда још увек само рано поглавље једне дуге приче, већ је приказала вишеструку патологију одлучивања. Неке од тих патологија личе на шаблоне понашања из претходних ратова или из периода који им је непосредно претходио.

Имамо, на пример, феномен моћне силе (САД) допола увучене у сукоб мањих савезника (Француска и Велика Британија), што подсећа на Европску кризу из 1914. године када је деловање Србије и Аустро-Угарске увукло Русију и Немачку у оно што је постало Први светски рат. Затим су ту духови прошлих геноцида и не-интервенција као други део процеса америчког доношења одлука. Он је више ствар емоција него здраворазумског разматрања трошкова и добити. У питању је нека врста искупљења, став вођен аналогијом "никад више", јасно присутан и у другим одлукама о рату и миру, налик опетованом призивању Минхена и предратне (Други светски рат) дипломатије који су допринели ранијим ратовима.

Остале патологије се тичу фазне природе интервенције у Либији која је већ прешла из зоне забрањеног лета у офанзивне нападе на владине снаге, слање саветника савезницима на терену, а од пре неки дан и на употребу америчких беспилотних наоружаних летелица. Постепено растуће учешће уз рационализацију ескалације, описују се термином застрањење мисије [\[1\]](#), и заиста је то у питању. Само постепено проширење циљева у току рата није ипсо фацто ирационално. Вјачеслав Молотов се позива на "логику рата" објашњавајући зашто је Совјетски Савез проширио територијалне захтеве током Руско-финског рата: војни напори које су Совјети морали да уложе да би пробали финску линију фронта били су толико велики да су довели до додатних циљева. Али оно што се дешавало са Либијом није ратна логика већ је само обично застрањење мисије, настало у облаку конфузије и неслагања око тога шта она треба да буде.

И неки други патолошки обрасци у вези са фазном ескалацијом рата вероватно ће постати више него очигледни како овај рат буде одмицао. Прва је тенденција – ирационална, али уобичајена – да се растући трошкови прикажу као улагања. Друга је веровање – нетачно, али такође уобичајено – да што дубље САД тону у конфликт, то ће

Либија и трагедија фазног доношена одлука

Пише: Пол Пилар
уторак, 03 мај 2011 12:36

више угрозити свој кредибилитет и позицију ако изађу из конфликта са било чим сем са јасном победом. Ово веровање је одиграло улогу у продужавању неколико ратова, укључујући и текући у Авганистану.

Постоји још један пре рационалан него ирационалан шаблон понашања у вези са постепеним повећавањем учешћа у рату, али и логика може имати деструктиван укупни учинак. Сваки појединачни корак на лествици ескалације може бити сасвим оправдан: може захтевати мале додатне трошкове у замену за повећање шансе да цела експедиција заврши победом, а не поразом. У случају Либије сваки корак се може чинити малом ценом коју треба додатно платити ако постоји шанса да може бити пресудан у смислу Гадафијевог останка или одласка. Али када збројимо све предузете кораке, њихови трошкови и последице могу чак надмашити вредност победе.

Либија може захтевати приличан број корака. А одговарајућа метафора вероватно није пењање мердевинама већ падање у кал. Одлазак Гадафија се може сматрати победом, али ће остати питање шта да савезници ураде у вези са хаосом који ће он оставити за собом ([članak](#) Мајкла Чертофа и Мајкла Хајдена поставља важна питања на ту тему). Императив проширења интервенције мимо Гадафијеве судбине био би вођен опасношћу од хаоса и вакума власти (укључујући и могућност да се њиме окористе радикални исламисти) и осећајем одговорности базираним на оној 'ко сломи, тај купује' (*Pottery Barn rule*)

. А шта је са хуманитарним обзирима који су кобајаги били толико важни да се запад уопште придобије за укључивање у интервенцију у Либији? Ако је постојао морални императив спашавања Либијаца од насиља које није плод наших одлука, шта је с нашом моралном обавезом онда када су Либијци угрожени насиљем чији је узрок ситуација која *јесте* делом последица наших сопствених одлука?

Истакнути скорашњи пример неуспеха доносиоца одлука да унапред сагледају тешкоће које ће пратити насилно рушење диктатора је, наравно, рат у Ираку. Интервенција у Либији неће проузроковати такву штету америчким интересима као та огромна грешка, али прети да постане један од подухвата одвлачења пажње председништва Барака Обаме са правих тема, и то упркос јасној невољности председника да загази у тај гљиб.

Пол Р. Пилар је директор последипломских студија безбедности на универзитету Џорџтаун и бивши национални обавештајни официр за Блиски исток и Јужну Азију.

[1] **mission creep** – застрањење мисије (дословно: пузање, односно развлачење мисије) је продужавање и проширење првобитних циљева пројекта или мисије, често након почетног успеха и након што је оригинални циљ остварен. Термин конотира одређена неслагања око новоусвојених циљева. Застрањење мисије се обично сматра негативним због тога што сваки успех мисије рађа све опасније и амбициозније покушаје, при чему до заустављања долази тек након коначног, често катастрофалног неуспеха. Термин је првобитно примењиван искључиво на војне операције, али се онедавно користи и у многим другим областима (прим.прев.).